

**DÂN SỐ, KẾ HOẠCH HÓA GIA ĐÌNH –
GIẢNG DẠY VÀ NGHIÊN CỨU
TRONG HỆ THỐNG CÁC TRƯỜNG ĐẢNG**

CHUNG Á*

Sự bùng nổ dân số đang trở thành mối quan tâm to lớn của nhiều quốc gia và nhiều tổ chức quốc tế.

Việt Nam cũng là một nước có tốc độ gia tăng dân số nhanh, và như vậy, cùng với nền kinh tế chậm phát triển của mình đã và đang được liệt vào những nước có thu nhập bình quân đầu người hàng năm thấp. Sức ép từ vấn đề dân số ngày càng quyết liệt lên tất cả các vấn đề của đời sống xã hội như: việc làm, nhà ở, đời sống vật chất, tinh thần v.v...

Trong những năm vừa qua Đảng và Nhà nước ta đã coi vấn đề dân số và kế hoạch hóa gia đình là một trong những vấn đề có ý nghĩa chiến lược trong sự nghiệp xây dựng đất nước giàu mạnh. Chính phủ đã có nhiều nỗ lực nhằm hạn chế sự gia tăng dân số thông qua nhiều biện pháp tổng hợp như: tuyên truyền, giáo dục, thuyết phục, và đầu tư ngày càng mạnh mẽ cho lĩnh vực hoạt động này. Sự ra đời của Ủy ban Quốc gia dân số - Kế hoạch hóa gia đình Trung ương và các cấp việc đưa chương trình dân số vào hệ thống đào tạo của đất nước, việc tăng cường công tác truyền thông về dân số thông qua nhiều kênh và bằng nhiều biện pháp khác nhau, việc đầu tư thích đáng cho việc xây dựng các Trạm kế hoạch hóa gia đình ở các xã và liên xã, việc nỗ lực đào tạo các cán bộ quản lý và tuyên truyền trên lĩnh vực này, việc huy động các nguồn tài trợ quốc tế là thể hiện quyết tâm của Đảng và Nhà nước ta nhằm hạn chế tốc độ gia tăng dân số. Sẽ là không thực tế và không logic khi chỉ nhìn vào tỷ lệ phát triển dân số của nước ta vẫn còn trên 2% mà đánh giá rằng chúng ta không thu được thành tích gì trên lĩnh vực này. Tôi cho rằng, trong điều kiện của một đất nước có những đặc thù về mặt kinh tế, về truyền thống thì những nỗ lực vừa qua bước đầu có ý nghĩa quan trọng trong quá trình đẩy lùi sự bùng nổ dân số ở nước ta.

Tuy nhiên, điều cần nhấn mạnh là, chúng ta chưa đặt vấn đề dân số và kế hoạch hóa gia đình đúng tầm của nó trong những hoạt động kinh tế - chính trị - xã hội của đất nước. Nhiều năm, chúng ta coi lĩnh vực này là của bản thân ngành y tế và sau này là việc của ủy ban Quốc gia dân số - Kế hoạch hóa gia đình. Trước những bề bộn của tình hình kinh tế - xã hội của đất nước, nhiều cán bộ lãnh đạo Đảng, chính quyền từ Trung ương đến các cấp mới thấy những áp lực gay gắt và 'cấp bách của các vấn đề kinh tế - xã hội như giá cả, tiền lương, lương thực, tham nhũng... mà chưa thấy được những áp lực từ khía cạnh dân số đến sự tồn tại và phát triển của đất nước.

Nguyên nhân của tình hình trên là:

1. Tuy ý thức được tầm quan trọng của vấn đề dân số và kế hoạch hóa gia đình nhưng Đảng và Nhà nước ta chậm xã hội hóa công tác này. Chúng ta chưa làm cho mọi người dân, mọi cán bộ lãnh đạo, mọi cơ quan, mọi địa phương, mọi cấp có quyết tâm nhằm đẩy lùi sự gia tăng dân số. Chính vì vậy trong công tác chỉ đạo chúng ta thiếu thường xuyên, liên tục, thường khoán trắng cho một số cơ quan và cán bộ chuyên trách.

2. Chúng ta mới hướng công tác tuyên truyền giáo dục vào đối tượng quần chúng mà đặc biệt là tầng lớp thanh niên, phụ nữ và cán bộ Đoàn thể, nhưng lại coi nhẹ việc tuyên truyền giáo dục và tiến hành các biện pháp cần thiết trong đối tượng những người lớn tuổi, những người có uy tín và có tiếng nói quyết định trong các gia đình, và đặc biệt là trong đội ngũ cán bộ lãnh đạo các cấp những người có vị trí quyết định sự thành bại của cuộc vận động này.

3. Chúng ta chưa quan tâm đúng mức và đầu tư thích đáng cho việc đào tạo các chuyên gia, các cán bộ quản lý sự phát triển dân số và các cán bộ giảng dạy về dân số trong hệ thống giáo dục và trong hệ thống các trường đào tạo cán bộ lãnh đạo của Đảng, chính quyền và các đoàn thể. 4. Trong hệ thống các trường đào tạo cán bộ lãnh đạo của Đảng, chính quyền việc chậm đưa chương trình dân số và kế hoạch hóa gia đình vào chương trình

---

* Phó tiến sĩ. Giám đốc Trung tâm Xã hội học - Tin học. Học vấn Nguyên ái Quốc.

đào tạo và giảng dạy là nguyên nhân chủ yếu đưa đến tình trạng thiếu quan tâm và tùy tiện trong chỉ đạo về vấn đề này ở mọi cấp và mọi ngành như hiện nay.

5. Hiệu quả đầu tư cho lĩnh vực này chưa cao.

Ở đây chúng tôi muốn tập trung bàn việc khắc phục nguyên nhân từ phía nội tại của Học viện và hệ thống đào tạo của Đảng.

Trước hết, cần khẳng định rằng việc đưa vấn đề dân số và kế hoạch hóa gia đình vào chương trình giảng dạy và học tập trong hệ thống các trường đào tạo cán bộ lãnh đạo và quản lý của Đảng, chính quyền và các đoàn thể là rất cần thiết và đúng hướng. Sự nghiệp dân số và kế hoạch hóa gia đình chỉ có thể thu được kết quả nếu như những người lãnh đạo và quản lý chủ chốt ở các cấp và các ngành có kiến thức và có quyết tâm chỉ đạo vấn đề này. Chừng nào và nơi nào cấp ủy Đảng và chính quyền còn đứng ngoài cuộc, còn coi đó là vấn đề của ủy ban dân số thì chúng ta chưa thể quản lý được sự phát triển dân số của đất nước.

Theo tôi, để đưa chương trình dân số và kế hoạch hóa gia đình thành chương trình nghiên cứu và giảng dạy trong hệ thống đào tạo cán bộ lãnh đạo và quản lý của Đảng và chính quyền cần giải đáp cho được ba câu hỏi sau đây:

Một là : Cần đưa những nội dung gì vào chương trình đào tạo về dân số và kế hoạch hóa gia đình trong hệ thống các trường đào tạo của Đảng và chính quyền.

Hai là : Trong điều kiện quy thời gian cô hạn thì việc thực hiện chương trình đó bằng những biện pháp nào?

Ba là : Việc nghiên cứu phục vụ giảng dạy và phục vụ cho sự lãnh đạo, chỉ đạo của Đảng và Nhà nước đối với lĩnh vực công tác này giới hạn trong phạm vi nào và được tiến hành như thế nào?

ĐỂ TRẢ LỜI CÂU 1 HỎI NÀY, THEO TÔI:

Về nội dung : nên thật cô đọng và thiết thực nhằm giúp người cán bộ hiểu được những vấn đề cơ bản nhất về dân số trong sự nghiệp xây dựng đất nước và biết cách chỉ đạo mặt công tác này. Trước mắt, nội dung có thể tập trung vào những vấn đề sau đây:

- Thực trạng và áp lực của vấn đề dân số

Những đặc tính dân số

Quản lý sự phát triển dân số

Truyền thông dân số

Chính sách dân số của Đảng và Nhà nước ta.

Những nội dung đó có thể xây dựng thành hệ thống một số bài hay gộp lại thành một hai bài để giảng dạy cho các đối tượng học viên khác nhau. Những nội dung đó cũng có thể thông qua giảng dạy và chỉ đạo thực tiễn nâng lên thành cảm nang về quản lý phát triển dân số cho các cán bộ cơ sở.

Về biện pháp tiến hành :

Chúng tôi cho rằng trong những năm trước mắt Học viện và hệ thống các trường Đảng khu vực nên giao nội dung biên soạn giáo trình, giảng dạy về dân số và kế hoạch hóa gia đình cho Trung tâm Xã hội học - Tin học và các khoa xã hội học. Cần gấp rút và bằng nhiều biện pháp đào tạo và bổ sung những cán bộ nghiên cứu và giảng dạy về dân số và kế hoạch hóa gia đình. Phần nội dung giảng dạy có thể ghép vào phần xã hội học dân số và xã hội học gia đình. Lâu dài và khi có điều kiện sẽ thành lập bộ môn dân số học.

Bên cạnh việc đào tạo chính quy cho các lớp học viên, ủy ban Quốc gia dân số và kế hoạch hóa gia đình phối hợp với Học viện tổ chức liên tục các lớp tập huấn ngắn hạn tại Học viện và tại các trường Đảng khu vực cho các cán bộ đương chức. Thời gian tập huấn khoảng từ 7 đến 10 ngày Chương trình tập huấn đề nghị ủy ban và Học viện giao cho Trung tâm Xã hội học - Tin học phối hợp với Ban kế hoạch hóa và chính sách của ủy ban Quốc gia dân số và kế hoạch hóa gia đình, Viện Xã hội học và Vụ đào tạo của Học viện chuẩn bị tổ chức. Thực chất đây là hoạt động có ý nghĩa quyết định trong thời gian trước mắt.

Tổ chức các đề tài nghiên cứu khoa học nhằm đánh giá được thực trạng chỉ đạo hoạt động này của các cấp. Tìm ra được những nhân tố điển hình, những nguyên nhân cản trở.

Để hoàn thành những nội dung và biện pháp trên chúng tôi xin đề nghị:

1 Cần tập trung một số chuyên gia giỏi nhằm xây dựng cho được chương trình giảng dạy trong hệ thống các

trường Đảng và chính quyền.

2. Tổ chức tập huấn về chương trình dân số và kế hoạch hóa gia đình cho các cán bộ được phân công đảm nhận phần công tác này ở Học viện và hệ thống các trường Đảng.

3. Nhanh chóng đào tạo trong nước và ngoài nước về đội ngũ cán bộ làm việc lâu dài trên lĩnh vực này. Đề nghị ủy ban Quốc gia dân số và kế hoạch hóa gia đình dành một số chỉ tiêu đào tạo và tham quan trong nước và ngoài nước cho đội ngũ cán bộ này để nâng cao trình độ và năng lực nghiên cứu và giảng dạy.

4. Cần đầu tư thích đáng về kinh phí và vật tư cho công tác nghiên cứu và giảng dạy như các phương tiện: máy vi tính, bộ video phục vụ chương trình học tập và những phương tiện cần thiết nhất.

Chúng tôi tin tưởng rằng với sự quan tâm và quyết tâm của Học viện và ủy ban Quốc gia về dân số và kế hoạch hóa gia đình, việc nghiên cứu và giảng dạy về dân số trong Học viện và hệ thống các trường đào tạo của Đảng sẽ được đẩy mạnh, góp phần làm giảm những áp lực về dân số đối với công cuộc phấn đấu cho dân giàu, nước mạnh.